

Силабус освітнього компонента

Програма навчальної дисципліни

МЕТОДИ ГРИ В ПСИХОЛОГІЧНІЙ ПРАКТИЦІ

Шифр та назва спеціальності
053- психологія

Інститут
Соціально-гуманітарних технологій

Освітня програма
Психологія

Кафедра
Педагогіки та психології управління соціальними системами імені акад. І.А. Зязюна (301)

Рівень освіти
Бакалавр

Тип дисципліни
Професійна підготовка. Вибіркова.

Семестр
7

Мова викладання
Українська

Викладачі, розробники

Шаполова Вікторія Валеріївна
Viktoriia.Shapolova@khi.edu.ua

Кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки та психології управління соціальними системами імені акад. І.А. Зязюна НТУ «ХПІ»

Досвід викладацької діяльності – 10 років. Автор понад 50 наукових та навчально-методичних праць. Автор тренінгів з проблем лідерства з розвитку особистості в різних аспектах та командування. Провідний лектор з дисциплін: «Методи гри в психологічній практиці», «Психологія адиктивної поведінки», «Соціально-психологічний тренінг», «Соціальна психологія», «Психологія тимбилдингу», «Лідерство в управлінні соціальними системами» та ін.

[Детальніше про викладача на сайті кафедри](#)

Загальна інформація

Анотація

Дисципліна спрямована на оволодіння теоретичних основ та відпрацювання практичних навичок застосування методів гри в психологічній практиці. Розкривається значення гри в соціально-психологічному контексті, розглядаються різні види ігрових методів, аналізуються різні підходи щодо теоретичного осмислення ролі гри в життєдіяльності людини. Робиться ґрунтовний аналіз ігрової діяльності сучасних дітей. Робиться акцент на практичному застосуванні ігрових методів в різних напрямках практичної роботи психолога. Розкриваються особливості створення, проведення та аналізу рольової гри, проведення психодрами, сказкотерапії, пісочної терапії, управлінських поєдинків тощо в контексті ігрового методу.

Мета та цілі дисципліни

узагальнення наукових та практичних напрацювань у дослідженні та застосуванні ігрових методів в практичній психології.

Формат занять

Лекції, практичні заняття, консультації.. Підсумковий контроль – екзамен.

Компетентності

Загальні компетентності:

ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК7. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК 8. Навички міжособистісної взаємодії

ЗК 13. Отримання студентами навичок застосування знань біологічних основ поведінки для об'єктивного аналізу психічних явищ у людини у психологічній практиці.

ЗК14. Використовувати компаративний аналіз фізичних (біологічних), соціальних, культурних, психологічних характеристик індивіда, особистості.

Компетентності спеціалізації:

СК1. Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології.

СК2. Здатність до ретроспективного аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду розуміння природи виникнення, функціонування та розвитку психічних явищ.

СК3. Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків.

СК4. Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел.

СК7. Здатність аналізувати та систематизувати одержані результати, формулювати аргументовані висновки та рекомендації.

СК8. Здатність організовувати та надавати психологічну допомогу (індивідуальну та групову).

СК9. Здатність здійснювати просвітницьку та психопрофілактичну відповідно до запиту.

СК10. Здатність дотримуватися норм професійної етики.

СК11. Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.

СК12. Знати та розуміти предметну галузь та розуміти майбутню професію.

СК16. Здатність визначати психологічні особливості людини та джерела їх походження на індивідуальному, особистісному та індивідуальному рівні.

Результати навчання

ПР 1. Аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання.

ПР 7. Рефлексувати та критично оцінювати достовірність одержаних результатів психологічного дослідження, формулювати аргументовані висновки

ПР 10. Формулювати думку логічно, доступно, дискутувати, обстоювати власну позицію, модифікувати висловлювання відповідно до культуральних особливостей співрозмовника.

ПР 11. Складати та реалізовувати план консультативного процесу з урахуванням специфіки запиту та індивідуальних особливостей клієнта, забезпечувати ефективність власних дій.

ПР 12. Складати та реалізовувати програму психопрофілактичних та просвітницьких дій, заходів психологічної допомоги у формі лекцій, бесід, круглих столів, ігор, тренінгів, тощо, відповідно до вимог замовника.

ПР 13. Взаємодіяти, вступати у комунікацію, бути зрозумілим, толерантно ставитися до осіб, що мають інші культуральні чи гендерно-вікові відмінності.

ПР 16. Знати, розуміти та дотримуватися етичних принципів професійної діяльності психолога.

ПР 27. Робити висновки та описувати особливості психічних процесів особистості.

Обсяг дисципліни

Загальний обсяг дисципліни 120 год. (4 кредитів ECTS): лекції – 32 год., практичні заняття – 32 год., самостійна робота – 56 год. |

Передумови вивчення дисципліни (пререквізити)

Для успішного проходження курсу необхідно мати знання та практичні навички з наступних дисциплін: «Вікова психологія», «Психологія сім'ї», «Психологія особистості», «Соціальна психологія», «Загальна психологія».

Особливості дисципліни, методи та технології навчання

Лекційні та практичні заняття проводяться інтерактивно з використанням мультимедійних технологій. Використовується проектний підхід до навчання, ігрові методи, робота в малих групах; семінари-дискусії; кейс-метод; ділові ігри.

Програма навчальної дисципліни

Теми практичних занять

Тема 1. Загальна характеристика ігрових методів в психологічній практиці.

Методи гри в психологічній практиці як наукова дисципліна. Предмет і основні задачі курсу. Поняття «гри» та ігрової діяльності. Загальна характеристика ігрової діяльності людини. Функції гри в житті та розвитку людини. Основні компоненти гри. Ознаки гри.

Тема 2. Основні теорії гри та історичний огляд ігрової діяльності людей.

Історія становлення ігрових методів в прикладній психології. Основні теорії гри. Внесок З. Фрейда, С. Холла, Ж. Піаже, Е. Ельконіна, А. Фрейд, М. Кляйна, Я. Мороне у розвиток ігрових методів у психологічній практиці. Основні тенденції культурно-історичного розвитку гри.

Тема 3. Класифікація ігрових методів.

Загальна орієнтація по застосуванню різних ігрових методів, що використовуються в психологічній практиці. Характеристика рольової гри. Характеристика ігор, що застосовуються в навчально-пізнавальній діяльності. Характеристика предметно-маніпулятивних ігор. Характеристика ділової гри. Характеристика дослідницької гри. Характеристика ігор, що застосовуються в психодіагностиці, їх переваги та недоліки. Характеристика та призначення психотерапевтичних ігор. Ігрові методи активного навчання.

Тема 4. Психодраматичний метод в психологічній практиці.

Історія розвитку психодраматичного методу Я. Морено та його теорія ролей. Типи ролей: соматична, психологічна, соціальна, трансцендентна. Терапевтичні принципи імітаційного моделювання поведінки. Соціометрія групи. Основні елементи психодрами: протагоніст, директор, допоміжні Я, глядачі, сцена. Фази групової дії. Форми групової роботи. Психотерапевтичні механізми психодрами. Основні техніки психодрами. Принципи соціодрами.

Тема 5. Застосування гри в педагогічній діяльності..

Особливості застосування гри в педагогічній діяльності. Застосування ігрової технології «Управлінський поєдинок» В. Тарасова в діяльності психолога, вчителя та педагога. Специфіка роботи з дорослими людьми. ZOOM простір та геймофікація Gonoodle.com та Worldwool – в роботі психолога та педагога

Тема 6. Іграшки, їх характеристики. Улюблена іграшка.

Улюблена іграшка та її роль в розвитку дитини. Іграшки, їх характеристики. Театр душі. Застосування ляльок та іграшок в діяльності психолога. Пісочна терапія в практиці психолога. Застосування трансформаційних ігор в практиці психолога, алгоритм створення та її основні компоненти.

Тема 7. Казкатерапія в практиці психолога.

Казкатерапія в практиці психолога. Особливості аналізу казок та його етапи. Казки в діяльності психолога. Типи казок. Різні психологічні підходи аналізу казок

Тема 8. Дебати, мозковий штурм, групова дискусія..

Дебати як гра: навички, принципи, сутність та основні елементи. Стили дебатів. Дебати Карега-Поттера: мета, регламент, обов'язки скіперів. Види мов скіпера. Тема дебатів: формулювання, аналіз. Визначення учасників. Правила розробки аргументів: вимоги до створення аргументу, робочий лист для дебатів, дослідження та підтримка аргументів: вимоги до створенню аргументів, робочий лист для дебатів, дослідження та підтримка аргументів. Стверджуючий кейс: структура, інтерпретація та визначення теми, обґрунтування.

Тема 9. Технологія створення рольової гри..

Технологія підготовки, створення, проведення та аналізу рольової гри.

Тема 10. Ігрові методи та робота з важкими клієнтами у тренінговому просторі.

Поняття «Важкі клієнти». Типи важких клієнтів. Алгоритм роботи з важкими клієнтами.

Самостійна робота

Курс передбачає виконання індивідуальних завдань та реферативне завдання.

Теми індивідуальних завдань.

1. Зробити аналіз сучасних особливостей ігрової діяльності сучасних дітей. Аналіз іграшок, мультфільмів, фільмів сучасності та минулого. По закінченню виконання даного завдання студентам необхідно презентувати фото та відео презентацію своєї роботи.
2. Створити (придумати) 3 Кейса (метод Case study) на:
 - прийняття управлінських рішень;
 - конфлікти в педагогічному колективі (можна будь-яку ситуацію, наприклад, між педагогами, педагогом і студентом (учнем), педагогом і батьками, педагогом і адміністрацією вищого навчального закладу або школи);
 - випадок з життя психолога (психологічна практика Ситуація з клієнтами, колегами).
3. Створити (придумати) розвиваючі ігри для дітей 3-х років і дітей 5-6-го віку на розвиток: уваги, пам'яті, уваги, мислення і логіки!
Створити (придумати) розвиваючі ігри для підлітків на розвиток, наприклад, емоційного інтелекту, моральних установок, любові до тварин, любові до молодших сестер і братів, комунікативних навичок ...
4. Створити програму тренінг, в якій необхідно вказати і розписати: тему, мету, аудиторія, матеріальне оснащення, які навички Ви розвиваєте; згідно фазам тренінгу, розписати вправи, ігри, кейси, які Ви будете проводити; розписати питання для рефлексії.

Зробити доповідь з презентацією на одну з запропонованих тем:

- 1) Особливості гри тварин та специфіка гри людини. Функції гри в дитячому віці. Типи та характеристики дитячих ігор.
- 2) Значення гри в соціалізації дошкільнят.
- 3) Загальні теорії гри К. Гросса і Ф. Бойтендайка. Теорії і проблеми дослідження дитячої гри в зарубіжній психології (Дж. Селлі, В. Штерн, С. Спенсер, Ж. Шато, Ф. Шиллер та ін.).
- 4) Навички, що формуються в різних типах ігор.
- 5) Вимоги до професійної компетентності педагога в області організації ігрової діяльності учнів.
- 6) Вимоги до професійної компетентності психолога в області організації ігрової діяльності.
- 7) Дидактичні ігри, їх характеристика. Класифікація дидактичних ігор. Особливості застосування дидактичних ігор у навчально-виховному процесі. Практикум по конструювання та організації дидактичних ігор для дошкільнят.
- 8) Поняття «Сюжетно-рольова гра», її специфіка.
- 9) Різновиди сюжетно-рольових ігор. Основні підходи до організації сюжетно-рольових ігор. Практикум з конструювання і організації сюжетно-рольових ігор дошкільнят.
- 10) Значення рухливих ігор у вихованні та розвитку дітей дошкільного віку. Класифікація рухливих ігор. Практикум по конструювання та організації рухливих ігор для дошкільнят.
- 11) Загальні принципи ігрового моделювання.
- 12) Етапи побудови гри: формування ігрової проблеми; вибір об'єкта моделювання; вибір та обґрунтування типу гри в залежності від галузі використання; визначення мети гри; функції ігрових ролей; галузь прийняття ігрових рішень; експертна оцінка самооцінки гравця; групова рефлексія; оформлення документів; система заохочень та штрафів; програвання та аналіз гри. Інформаційний банк гри.
- 13) Технологія ігрової взаємодії.
- 14) Застосування різних видів ігор в різноманітних сферах психологічної діяльності.
- 15) Сюжетно-рольова гра як розгорнута форма ігрової діяльності. Структурні компоненти сюжетно-рольової гри. Рольова гра «Театр» (автори Є. Беляєва, І. Родічева). Соціально-психологічна гра «Інтерв'ю» (автор Н. Анিকেєва).

- 16) Психотехнічна гра «Анастезія» (автори Н. Цзен, Ю. Пахомов). Учбова гра «Психоаналіз сновидінь» (І Галушко, Н. Перколаб. Н. Ярош).
- 17) Ділова гра. Загальне уявлення про організацію та проведення ділової гри. Проблемно-ділова гра «Презентація» (Ю. Гармаш, Н. Новікова, С. Поступной). Психодіагностична гра «Ділема в'язня».
- 18) Використання метода кейс-стаді.
- 19) Психодрама Я. Морено.
- 20) Контргра (за Е. Берном). Психотерапевтична гра «Конфлікт» (О. Басе, О. Лисова). Дослідницька гра (М. Робер, Ф. Тільман).
- 21) Психомалюнок. Сенситивний тренінг. Релаксаційні методи.
- 22) Принципи мозкового штурму. Етапи, його модифікації: класичний варіант, акваріум.
- 23) Типи групової дискусії, етапи. Стратегія та роль ведучого на кожному етапі дискусії.
- 24) Процедура дискусії, її труднощі та шляхи подолання.
- 25) Принципи створення авторських ігор за різними науковими напрямками
- 26) Аналіз практичної діяльності психолога на тренінгових заходах (Онлайн та наживо)

Література та навчальні матеріали

Основна література

1. Федорчук В. М. Тренінг особистісного зростання: навч. посіб. / В. М. Федорчук – К. : «Центр учбової літератури», 2017. – 250 с.
2. Афанасьєва Н.Є., Перелигіна Л.А. Теоретико-методологічні основи соціально-психологічного тренінгу: навчальний посібник. – Харків: НУЦЗУ, 2016. – 251 с.
3. Теоретико-методологічні основи соціально-психологічного тренінгу [Текст] : навч. посіб. / Афанасьєва Н. Є., Перелигіна Л. А.; Нац. ун-т цивіл. захисту України. – Харків : ХНАДУ, 2017. – 315 с.
4. Карпенко Є. Основи психотренінгу: навч. посібник. – Дрогобич: Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка, 2016. – 80 с.
5. Соціально-психологічний тренінгі маніпуляція [Текст]: навч.-метод.посіб./ В.В.Балахтар. – Вижниця :Видавництво «Черемош», 2017. – 432 с.
6. Г. Попова, Н. Милорадова Метафорические ассоциативные карты в работе практического психолога: методика и практика. – Х., ФПЛ Бровин А.В., 2018. – 286.
7. William Hawkes-Robinson. Role-playing Games Used as Educational and Therapeutic Tools for Youth and Adults https://www.researchgate.net/publication/237074784_Role-playing_Games_Used_as_Educational_and_Therapeutic_Tools_for_Youth_and_Adults
8. The Power of Play: Learning What Comes Naturally Paperback – December 25, 2007 by David Elkind
9. Game On? Brain On!: The Surprising Relationship between Play and Gray (Matter) Paperback – September 22, 2020 by Lindsay Portnoy
10. Айзенбарт М. М. Формування соціально-комунікативної компетентності дітей старшого дошкільного віку в процесі ігрової діяльності: дис. ... канд. пед наук: 13.00.08 / Південноукраїн. нац. пед ун-т ім. К. Д. Ушинського. Одеса, 2016. 274 с.
11. Пихтина Н. Теорія і методика ігрової діяльності дітей / Н. Пихтина // КНТ. – 2019. С. 268.
12. Зінкевич-Євстигнеєва Т.Д. Ігри в сказкотерапії / Т.Д. Зінкевич-Євстигнеєва, Т.М. Грабенко. 2006. - 208 с.
13. Ігрові технології як інструмент профілактичної роботи спеціалістів психологічної служби закладів освіти: [навчально-методичний посібник] / Автор-упорядник Т.В. Войцях. – Черкаси: Черкаський ОІПОП, 2014. – 92 с.
14. Кудикіна Н.В. Психологічні витоки педагогічної теорії ігрової діяльності [Електронний ресурс] / Н.В. Кудикіна. – Режим доступу: <http://eprints.zu.edu.ua/540/1/04knvtid.pdf>.
15. Попова Г.В., Шаполова В.В. Технологія створення та проведення рольової гри в педагогічному процесі // Г.В. попова, В.В. Шаполова // Теорія і практика управління соціальними

системами: філософія, психологія, педагогіка, соціологія : щоквартальний науково-практичний журнал. – Х.: НТУ «ХПІ», 2021. — №2. — С 34-49.

16. Інтерактивні методи навчання: навч. посібник / за ред. П. Шевчука і П.Фенриха. — Щецін: Вид-во WSAP, 2015. — 170 с.

17. Основи психотерапії : навчальний посібник / М. І. Мушкевич, С. Є. Чагарна ; за редакцією М. І. Мушкевич. – Видання 3-тє. – Луцьк : Вежа-Друк, 2017. – 420 с.

18. Яценко Т. С. Теорія і практика групової психокорекції. Активне соціальнопсихологічне навчання : [навч. посібник] / Т. С. Яценко – Київ : Вища школа, 2004. – 679 с.

19. Морено Я.Л. Психодрама / Я. Л. Морено, 2020.

Додаткова література

1. Бондарева Л.І. Методичні аспекти розробки та проведення навчального тренінгу студентів у вищій професійній школі / Л. І. Бондарєва // Педагогіка і психологія професійної освіти. – 2016. – №6. – С.48-58.

2. Гуменюк О.Є. Психологія Я-концепції: Навчальний посібник. – Тернопіль: Економічна думка, 2004. – 310 с.

3. Бернацька О.Б. „Сім кольорів життя...” Програма арт-терапевтичних занять з підлітками (30 тем). Використання елементів арттерапії у вихованні самостійності: науково-методичний посібник для педагогів та психологів / О.Б. Бернацька – Миколаїв, 2011. – 116 с.

4. Козлова Г.М. Методика викладання у вищій школі. Навчальний посібник. – Одеса: ОНЕУ, ротапінт 2014. – 200 с.

5. Richard Heinz Patrick Prager. Exploring the Use of Role-playing Games in Education. Master of Teaching Research Journal, Issue 2, 2019 - file:///C:/Users/HP/Downloads/29606-Article%20Text-81500-2-10-20191231.pdf.

6. Stuart Brown, Christopher Vaughan Play: How it Shapes the Brain, Opens the Imagination, and Invigorates the Soul Paperback – April 6, 2010.

7. Whitebread, D., Neale, D., Jensen, H., Liu, C., Solis, S.L., Hopkins, E., Hirsh-Pasek, K. Zosh, J. M. (2017). The role of play in children's development: a review of the evidence (research summary). The LEGO Foundation, DK

8. David A. Sousa How the Brain Learns. Kindle Edition

9. Play Therapy Techniques by Charles E. Schaefer, Donna M. Cangelosi

Система оцінювання

Критерії оцінювання успішності студента та розподіл балів

100% підсумкової оцінки складаються з результатів оцінювання у вигляді заліку (30%) та поточного оцінювання (70%).

Екзамен: усна доповідь на 3 запитання.

Поточне оцінювання: 3 онлайн тести.

Шкала оцінювання

Сума балів	Національна оцінка	ECTS
90–100	Відмінно	A
82–89	Добре	B
75–81	Добре	C
64–74	Задовільно	D
60–63	Задовільно	E
35–59	Незадовільно (потрібне додаткове вивчення)	FX
1–34	Незадовільно (потрібне повторне вивчення)	F

Норми академічної етики і політика курсу

Студент повинен дотримуватися «Кодексу етики академічних взаємовідносин та доброчесності НТУ «ХПІ»: виявляти дисциплінованість, вихованість, доброзичливість, чесність, відповідальність.

Конфліктні ситуації повинні відкрито обговорюватися в навчальних групах з викладачем, а при неможливості вирішення конфлікту – доводитися до відома співробітників дирекції інституту.

Нормативно-правове забезпечення впровадження принципів академічної доброчесності НТУ «ХПІ» розміщено на сайті: <http://blogs.kpi.kharkov.ua/v2/nv/akademichna-dobrochesnist/>

Погодження

Силабус погоджено

Дата погодження, підпис

Завідувач кафедри
Олександр РОМАНОВСЬКИЙ

Дата погодження, підпис

Гарант ОП
Жанна БОГДАН